

Hududlarda aholi bandligini ta'minlashdagi muammo va istiqbollar

Turobov, Sherzod Alisherovich

Проблемы и перспективы обеспечения занятости населения в регионах

Туробов, Шерзод Алишерович

Problems and prospects of ensuring employment in the regions

Turobov, Sherzod Alisherovich

Received: September 20, 2024 Revised: September 22, 2024

■ Accepted: September 25, 2024 ■ Published Online: October 1, 2024

Annotatsiya: maqolada hududlarda, xususan Qashqadaryo viloyatida viloyati tumanlarida aholini ish bilan ta'minlash muammo va istiqbollari o'rganilgan. Mavzu bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlar olib borgan tadqiqotlar, statistik hisobotlar va davlat dasturlari tahlil qilingan. Qashqadaryo viloyatida mehnat, bandlik va ishsizlik ko'rsatkichlari tahlil qilingan. Hududlarda aholi bandligini ta'minlash xulosa va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: hudud, ishsizlik, mehnat, band aholi, ish o'rni, qishloq xo'jaligi, mehnat bozori, ta'lim, bandlik.

Аннотация: в статье изучены проблемы и перспективы обеспечения занятости населения в регионах, в частности, в районах Кашкадарьинской области. Проведен анализ исследований иностранных и местных ученых по данной теме, статистических отчетов и государственных программ. Были проанализированы показатели труда, занятости и безработицы в Кашкадарьинской области. Разработаны выводы и предложения по обеспечению занятости населения в регионах.

Ключевые слова: регион, безработица, рабочая сила, занятое население, рабочее место, сельское хозяйство, рынок труда, образование, занятость.

Abstract: the article examines the issues and prospects of ensuring employment in the regions, particularly in the districts of the Kashkadarya region. Research conducted by foreign and local scientists on the topic, statistical reports, and state programs have been analyzed. Indicators of labor, employment, and unemployment in the Kashkadarya region were analyzed. Conclusions and recommendations for ensuring employment in the regions have been developed.

Key words: region, unemployment, labor force, employed population, workplace, agriculture, labor market, education, employment.

■ KIRISH.

Hozirgi kunda dunyo miqyosida mehnat bozorida plyurallik kuchayib borishi natijasida uning dolzarbligi oshib bormoqda. Ba'zi yuqori daromadli mamlakatlarda mehnat resurslari yetishmasligi muammosi kuzatilayotgan bo'lsa, turli past va o'rta daromadli mamlakatlar ish o'rinarining yetishmasligi muammosiga duch kelmoqdalar. Ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda aholi soni tez sur'atlar bilan ko'paymoqda, bu esa yosh avlod uchun yangi ish o'rinariga ehtiyojni keltirib chiqarmoqda. Boshqa tomondan, ko'plab rivojlangan mamlakatlarda tug'ilish sonining kamayishi natijasida mehnat bozorida holat keskinlashmoqda. Shu bilan bir qatorda hududlarda aholi bandligi masalasi iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biri bo'lib qolmoqda. Joylarda ishsizlik darajasining yuqori bo'lishi hududiy va milliy darajada ijtimoiy muammolarni keltirib chiqaradi. Aholining daromad manbaiga ega bo'lmasligi natijasida ijtimoiy tengsizlik kuchayadi, turmush darajasi pasayadi va ijtimoiy noqulayliklar ortadi. Shu bilan birga, band bo'lmagan aholi qatlamining iqtisodiy resurslardan yetarli darajada foydalanmasligi iqtisodiy o'sishni ham sekinlashtiradi. Aksincha, aholi bandligini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish hududiy iqtisodiyotni mustahkamlash va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu borada mamlakatimizda ham salmoqli ishlar amalga oshirilib kelinmoqda, jumladan, 2024-yilda yangi ish o'rinlarini tashkil etish va aholi bandligiga ko'maklashish dasturi ishlab chiqilib, unga asosan, 2024-yilda 5 million aholining doimiy, mavsumiy va vaqtinchalik ishlarda bandligini ta'minlash nazarda tutilgan [1].

Turli hududlarda aholi bandligini ta'minlashda o'ziga xos muammolar mavjud. Shaharlarda yuqori texnologiyalar va sanoat rivojlanishi bilan birga xizmatlar sohasi kengaygani sababli bandlik muammosi qishloq joylarga nisbatan biroz osonroq hal etiladi. Biroq, qishloq hududlarida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga bo'lgan qaramlik, infratuzilma yetishmovchiligi va ishlab chiqarish quvvatlarining cheklanganligi sababli ish o'rinlari yaratish murakkab kechadi. Ayniqsa, qishloq yoshlari orasida ishsizlik darajasi yuqori bo'lib, ularni hududiy iqtisodiy jarayonlarga jalb qilish katta muammolardan biri hisoblanadi. Bu holat aholi migratsiyasiga sabab bo'ladi, ya'ni ko'plab yoshlar va malakali ishchi kuchi ish izlab shahar va xorijiy mamlakatlarga borib ishlashga yoki mamlaktdan ko'chib ketishga majbur bo'ladi. Yuqorida keltirilgan sabab va oqibatlar biz biz o'rganayotgan tadqiqot ishining dolzarbligini asoslaydi.

■ TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Mazkur maqolani yozishda hududlarda aholi bandligini ta'minlash bo'yicha mamlakatimizda qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar va bu yo'nalishda tadqiqot olib borgan xorij va respublikamiz olimlari tadqiqot ishlari o'rganildi. Statistik kuzatish, jamlash, guruhlash, dinamik tahlil, hududiy taqqoslash va iqtisodiy-geografik tahlil metodlaridan keng foydalanilib, tadqiqot natijalari shakllantirildi.

■ ADABIYOTLAR SHARHI.

Hududlarda aholi bandligini ta'minlash, ularni moliyaviy qo'llab-quvvatlash, farovonlik darajasini oshirish va mehnat resurslarini ilg'or halqaro amaliyotlarga tayyorlash muammolari har qaysi mamlakat uchun ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, madaniy va ma'rifiy ahamiyat kasb etib, o'zining dolzarbligini umuman yo'qotmaydi.

Mehnat bozorida ishsizlik masalasida xorijlik olimlar A.Smit, M.Fridmen, U.Petti, D.Rikardo va boshqalar tomonidan chuqur tahlillar olib borilgan. Mamlakatimiz olimlaridan Q.X.Abdurahmonov [2] mehnat bozorini samarali rivojlanishi va ishsizlikni kamaytirish, Z.Y.Xudoyberdiyev [3] tadbirkorlik va ishga joylashtirish texnologiyasi va M.M.Xolmuxamedov [4] mehnat borasida yoshlarning ish bilan bandligini tartibga solish bo'yicha tadqiqot olib borishgan.

Mehnat bozori va uning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari borasida tadqiqot olib borgan Sh.Ch.Soyan va O.O.Oorjaklarning fikricha, "Hozirgi vaqtda Rossiya Federatsiyasining mehnat salohiyatining asosiy xususiyatlari sifatida tug'ilish darajasining pastligi va o'lim darajasining yuqoriligi sababli iqtisodiy faol va mehnatga layoqatli aholi sonining qisqarishi hisoblanadi. Bunda, iqtisodiy tabiatga ega bo'lgan ikki asosiy muammoni ajratib ko'rsatish mumkin: mehnat kuchiga talabning mavjudligi, lekin taklifning yetishmasligi va ishchi kuchi yetishmasligi sababli yalpi ichki mahsulotning (YaIM) intensiv o'sishining sustlashishi" [5, b. 29]-degan fikrni ilgari surishgan.

BMT Taraqqiyot dasturining "Barqaror rivojlanish maqsadlari uchun strategik tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash" loyihasi doirasida milliy ekspertlar guruhi tomonidan o'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, mamlakatimizda norasmiyiniy bandlik darajasini qisqartirishda soha iqtisodiyotini qisqartirishga qaratilgan umumiy ishbilarmonlik muhiti va investitsiya iqlimini yaxshilash bilan birga, mehnatga solinadigan soliqlar va yig'imlarni, masalan, ish haqidan ajratiladigan ijtimoiy to'lovlar, yagona ijtimoiy to'lov, jismoniy shaxslarning daromad solig'i, majburiy pensiya jamg'armalariga to'lovlarni sezilarli darajada kamaytirish va soddalashtirish kerakligi, norasmiyiniy bandlikni aniqlashda ilg'or xalqaro amaliyotda qo'llaniladigan usullar va yondashuvlarni joriy etish orqali davlat organlari tomonidan

norasmiy bandlikni qisqartirishga qaratilgan to'g'ri qarorlar qabul qilish uchun zarur ma'lumotlar bazasini shakllantirish lozimligi bo'yicha tavsiyalar berishgan [22, b. 22].

Mardonov B.B. o'zining "Xizmat ko'rsatish sohasida aholi bandligini oshirish" mavzusidagi dissertasion tadqiqotlarida jahon iqtisodiyotida xizmat ko'rsatish sohasining aholi bandligini ta'minlashdagi roli oshib borayotganligi, jumladan g'arb mamlakatlarida iqtisodiyotda band bo'lgan aholining 70 foizi xizmat ko'rsatish sohasida faoliyat ko'rsatib kelayotganligini ta'kidlab o'tgan [7, b. 4-5].

Garvard universiteti professori George J. Borjas fikricha, mehnat bozorida uchta asosiy istirokchi (mehnat resurslari, firmalar va davlat) mavjud bo'lib, mehnat taklifi egri chizig'i iqtisodiyotga taqdim etilgan kishi-soatlar sonini berilayotgan maosh bilan bog'laydi. Taklif qilinayotgan maosh qancha yuqori bo'lsa, taqdim etilayotgan mehnat shuncha yuqori bo'ladi, [8, b. 20]-degan fikrni ilgari suradi.

■ NATIJALAR VA TAHLILLAR.

Hududlarda aholi bandligini ta'minlash iqtisodiy o'sish, investitsiyalar va biznes rivojlanishining natijasidir. Bu yo'nalishda amalga oshiriladigan har bir tashabbus, hududiy o'sish va farovonlikni oshirishga xizmat qiladi. Davlat va jamoat tashkilotlari, shuningdek, xususiy sektor vakillarining o'zaro hamkorligi orqali aholi bandligi yanada samarali ta'minlashga erishish mumkin. Mamlakatimizning iqtisodiy rivojlanishi va aholi farovonligini oshirishda bandlik muammolarining yechimiga alohida e'tibor qaratish lozim. Bu masala nafaqat iqtisodiy barqarorlik, balki ijtimoiy rivojlanish va aholi turmush darajasini oshirishga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, hududiy darajada bandlikni oshirish strategiyalari va dasturlarini ishlab chiqish zamonaviy jamiyat uchun juda muhimdir.

Respublikada har yili aholi bandligini ta'minlash bo'yicha tasdiqlanadigan dasturlarni amalga oshirish, bo'sh va kvotalanadigan ish o'rinlariga ishga joylashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, o'zini o'zi band qilishning samarali shakllarini rivojlantirish borasida ta'sirchan chora-tadbirlar ko'rilmogda. Shunga qaramay, hududlardagi mehnat bozorida hali-hamon yuqori darajada keskinlik saqlanib qolmogda, doimiy ish o'rinlarini tashkil etish, yoshlar, xotin-qizlar, kam ta'minlangan oilalar a'zolari bandligini, ayniqsa, qishloq joylarda ta'minlash, shuningdek, tashqi mehnat migratsiyasi jarayonlarini tartibga solish masalalari hal etilmayapti [9].

Biz o'z monografik tadqiqotlarimizni asosan Qashqadaryo viloyati hududlarida olib bordik. Tadqiqot natijalariga asosan, viloyatda 2024 yilning 1 yanvar holatiga 1825300 nafar mehnat resursi ro'yxatga olingan, shundan 1336159 kishi

iqtisodiy faol aholi hisoblanadi. Band aholining asosiy qismi, ya'ni 25 foizi qishloq xo'jaligida, 15 foizi sanoatda va 16 foizi savdoda band (1-jadval). Ish bilan band aholining aksariyat qismi qishloq xo'jaligida faoliyat olib borayotganligini hisobga olib kuzatuvlarimizni ushbu yo'nalishda davom ettirdik.

Viloyatda yil davomida fuqarolarni bandligini ta'minlash dasturi ishlab chiqilgan bo'lib, unga asosan 2023 yilning yanvar-iyul oylarida 220,7 mingta yangi ish o'rinlari yaratildi. Shundan, agroklastarlarda 5 ming, fermer va qishloq xo'jaligi korxonalarida 27,1 ming, dehqon xo'jaliklariga yer ajratish hisobiga 43,8 ming, takroriy ekinga yer ajratishda 21 ming, tomorqada 24,5 ming, pillachilikda 98,1 ming hamda suv va o'rmon xo'jaligida 1,3 ming nafar fuqarolarning doimiy va mavsumiy bandligi ta'minlandi. 2023 yil yakuniga qadar 44,6 mingta va qo'shimcha 118 mingta ish o'rinlari yaratildi. Bunda, dehqon xo'jaligiga yer ajratish orqali 16,7 ming, ipakchilikda 70,1 ming, uzumchilikda 13 ming, issiqxonada 4 ming, asalarichilikda 13,9 ming, chorvachilikda 282 nafar aholining doimiy va mavsumiy bandligi ta'minlandi. Olib borgan keng ko'lamlı tadqiqotlarimizga asosan, hududlarda aholi bandligini ta'minlash uchun turli strategiyalar va dasturlarni ishlab chiqish zarur deb hisoblaymiz. Birinchi navbatda, qishloq xo'jaligini rivojlantirish va bu sohada texnologik modernizatsiyani amalga oshirish lozim. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash orqali yangi ish o'rinlari yaratish imkoniyati oshadi. Bunda kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, fermer xo'jaliklariga qo'llab-quvvatlash ko'rsatish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu yo'nalishda Qashqadaryo viloyatida ham sezilarli ishlar amalga oshirildi, jumladan, 779,2 mlrd. so'mlik 80 ta oziq-ovqat sanoati loyihalari ishga tushirildi va ularda 1110 ta ish o'rne yaratildi. Natijada, viloyatda qayta ishlash darajasi meva-sabzavot mahsulotlari yo'nalishida 23 foizga, sut 30 foizga va go'sht 20 foizga yetkazildi.

Ikkinchidan, xizmatlar sohasini kengaytirish, ayniqsa, turizm va ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish orqali hududlarda yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish mumkin. Turizm sohasi qishloq va shahar hududlarida ko'plab ish o'rinlarini ochish imkoniyatiga ega bo'lib, mahalliy aholining band bo'lishiga katta hissa qo'shadi. Bu borada "agroilm.akis.uz" platformasi ishga tushurilib, u orqali o'quv kurslarida onlayn tarzda fuqarolarning bilimlari oshirilib, tegishli sertifikatlar bilan taqdirlanmogda. Shuningdek, viloyat agroxizmatlar markaziga 25 ga yaqin xalqaro espertlar jalb qilinib, ular ishtirokida 10 dan ziyod turli yo'nalishlarda seminarlar tashkil etildi. Lekin joylarda "Turistik mahalla", "Turistik qishloq" yoki "Turistik ovul" maqomiga ega bo'lgan joylarni tashkil qilish va bundan keng ommani xabardor qilish ishlari to'liq yakunlangani yo'q. Tadqiqotlarimizga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining

“O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini tiklash va rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarorining 2-bobidagi talablar va shartlarning bajarilishi qishloq joylarda bu yo‘nalishdagi xizmat ko‘rsatuvchi subektlarning ko‘payishiga olib keladi

[11], lekin bu talab va shartlarni asosiy qismi shu hududda istiqomat qilayotgan fuqarolar bilan bog‘liq ekenligini hisobga olib, fuqarolarga qarorning mazmun-mohiyatini tushuntirish kelgusida bu boradagi muammolarning bartaraf etilishiga olib keladi deb hisoblaymiz.

1-jadval

Qashqadaryo viloyatida mehnat va bandlik ko‘rsatkichlari [10]
(2024 yilning 1 yanvar holatiga)

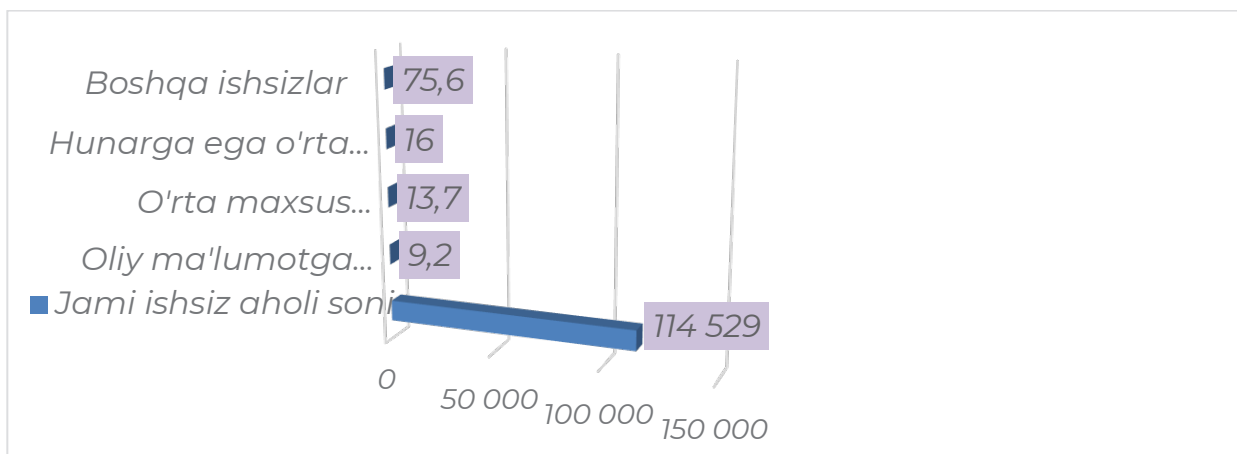
kishi

Mehnat resurslari soni	1825300
Iqtisodiy faol aholi soni	1336159
Ishlayotgan o‘smirlar	0
Ishlayotgan pensionerlar	17 119
Band aholi soni	1 212 816
- rasmiy sektorda	468299
- norasmiy sektorda	604066
- ishlash uchun respublika tashqarisiga chiqqanlar	140 451
shundan, rasmiy chiqqanlar	3 387
norasmiy chiqqanlar	137 064
Band aholi iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha:	1 212 816
- qishloq xo‘jaligida	297944
- o‘rmon xo‘jaligida	47142
- sanoatda	186625
- qurilishda	96980
- savdoda	191479
- tashish va saqlashda	87363
- ta‘limda	66755
- sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatishda	99721
- boshqalarda	138 807
2023 yilda yaratilgan yangi ish o‘rinlari soni	474 142
- shu jumladan, kichik biznes hisobiga	6 674
xizmat servis sohasi hisobiga	164227
Ishga muxtojlar (ishsizlar)	114529
Ishsizlik darajasi (%)	8,6

Shuningdek, davlat tomonidan infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni kengaytirish va mahalliy tadbirkorlarga rag'batlantiruvchi imtiyozlarni yaratish hududiy iqtisodiyotni jonlantiradi. Ta'lim tizimini hududiy bozor talablariga mos ravishda o'zgartirish, yangi kasb-hunar ko'nikmalarini

o'rgatuvchi dasturlarni kengaytirish aholi bandligini oshirishga xizmat qiladi.

Biz tadqiqotlarimizning ishonchlilik darajasini yanada oshirish maqsadida ishsiz aholining ma'lumotlilik darajasi tahlilini o'rgandik (1-rasm).

1-rasm. Ishsiz aholi ko'rsatkichlari (birlikda) [12].

Tahlillarga ko'ra, 2023 yilda Qashqadaryo viloyatida 114529 nafar ishsiz aholi ro'yxatga olingan bo'lib, ma'lumotlilik darajasi oshishi bilan ularning soni keskin kamaygan. Oliy ma'lumotga ega ishsizlar soni ko'pligi bo'yicha viloyatimizdagi 2 hudud, Qarshi shahri (1100 kishi) va Chiroqchi tumani (1000 kishi) yetakchilik qilib kelmoqda. Mantiqiy tekshiruvlarimizga asoslanadigan bo'lsak, bu hududlarning birida infratuzilma ob'ektlarining ko'pligi bo'yicha ishsizlik darajasi kam, ikkinchisida esa, teskari natijaga ega bo'lishi kerak edi. Demak, hududlarda ishsizlik darajasini kamaytirishda amalga oshirayotgan islohotlarimizda bu jihatlarni hisobga olishimiz kerak bo'ladi.

Kelgusida aholi bandligini ta'minlash bo'yicha hududiy dasturlarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish dolzarbligicha qoladi. Innovatsion texnologiyalar va raqamli iqtisodiyot sohalarida yangi ish o'rinlarini yaratish, ijtimoiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash orqali bandlik darajasini oshirishga erishish mumkin. Xususan, ekologik va yashil iqtisodiyotga asoslangan loyihalar orqali hududlarda yangi iqtisodiy klasterlarni shakllantirish mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR.

O'rganishlarimiz natijasida xulosa sifatida qayd etib o'tishimiz lozimki, hududlarda aholi bandligini ta'minlash masalasi mamlakat iqtisodiy barqarorligi va ijtimoiy farovonligi uchun dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, hududlarda aholi bandligini ta'minlashda albatta hududning imkoniyatlari, aholi talablari va ijtimoiy omillarni ham hisobga

olish lozim. Hududlarda aholi bandligini ta'minlashda asosiy omil sifatida qishloq xo'jaligi ko'rilmogda, lekin qishloq xo'jaligiga yondosh yo'nalishlarni rivojlantirish evaziga ham bu bandlik muammosini yechish mumkin. Shu bilan birga, aholining mehnatga layoqatli qatlamini ish bilan ta'minlashda texnologik taraqqiyot, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, ayniqsa, qishloq xo'jaligida agroturizm, ekoturizm va ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish muhim omillardan biri hisoblanadi.

Shuningdek, bandlik bo'yicha kompleks dasturlar ishlab chiqish va amaliyotga joriy qilishda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy omillarini hisobga olib, mahalliy infratuzilmalarni rivojlantirish, kichik va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va mehnat bozorining o'zgaruvchan talablariga moslashgan ta'lim yo'nalishlarini kengaytirish zarur.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Turobov, Sherzod Alisherovich - Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti - "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasida dotsenti, i.f.f.d. (PhD) / Туробов, Шерзод Алишерович - Каршинский инженерно-экономический институт - Доцент кафедры «Бухгалтерский учет и аудит», к.э.н.(PhD) / Turobov, Sherzod Alisherovich - Karshi engineering economics institute - Associate professor of the "Accounting and Audit" department, PhD in economics
sh.turobov@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4155-6684>

Foydalanilgan adabiyotlar:

- [1]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 09.01.2024

- yildagi "2024-yilda yangi ish o'rinlarini tashkil etish va aholi bandligiga ko'maklashish dasturi to'g'risida"gi PQ-7-son Qarori.
- [2]. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti: nazariya va amaliyot. Darslik. Qayta ishlangan va to'ldirilgan 3-nashri. –T.: "Fan", 2019. -592 b.
- [3]. Xudoyberdiyev Z.Ya. Tadbirkorlik va ishga joylashtirish texnologiyasi. O'quv qo'llanma. –T.: ILM ZIYO, 2016. -344 b.
- [4]. Xolmuxamedov M.M. Mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandligini tartibga solish va uni takomillashtirish. iqtisodiyot fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun tayyorlagan dissertatsiya. Samarqand. 2011 yil. -144 b.
- [5]. O.O.Oorjak, & Ш.Ч.Соян (2021). ПРОБЛЕМЫ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ В РЕГИОНЕ. Экономика и бизнес: теория и практика, (1-2), 26-30. doi: 10.24411/2411-0450-2021-10060.
- [6]. Кабулова Д., Гайбуллаев О. Устойчивая занятость в Узбекистане: состояние, проблемы и пути их решения. ИПМИ. Ташкент. 2018. С. 26.
- [7]. Mardonov B.B. "Xizmat ko'rsatish sohasida aholi bandligini oshirish" iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun tayyorlagan dissertatsiya. Samarqand. 2018 yil. -148 b.
- [8]. Borjas, George J. Labor economics. Mc Graw-Hill Irwin. — 6th ed. 2013. –P. 596.
- [9]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 14.07.2018 yildagi "Aholi bandligini ta'minlash borasidagi ishlarni takomillashtirish va samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-3856-son Qarori.
- [10]. Qashqadaryo viloyati Iqtisodiyot va moliya bosh boshqarmasi hisobot ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.
- [11]. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 10.07.2020 yildagi "O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini tiklash va rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi № 433-son Qarori.
- [12]. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy sayti.